

מסורת הש"ם

(א) [לעיל ח:יג.] (ב) מכות י. היריות יג:יג. (ג) בערוך [ערך מל' מן ג'ס מילא' בסקע משמקא כאפן טעג, ד] [ג"ל דמילא], (ד) [ע"י תוספות לעיל ט. ד"ה פאן במגילה], (ו) לעיל ח:י. (ז) ר"ה כו: (ח) ר"ה שם ע"ש מ"ר ג. (ט) [שי"ך במשנה לעיל ח.א].

גליון הש"ם

גמרא שבחום וחוור וסדרים. לעיל דף ג ע"א סוכה דף מד ע"א: שם מבאן ואילך אמור לספר. ע"י קמחן דף כה ע"ה:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה עילמת לשון עילם הס"ד ואח"כ מה"י לוקמה בכל ע"ז ומתנינן וכו' וקראש: (ו) תוספות ד"ה דלי ס"ד וכו' יעקב אל ואף על גב דהכי מני מתי ויקרא שמו ה' נמי:

לעוי רש"י

פירקקל"י (פולפיי"ר). רגלה, חללונה (עשר-בר). אישקופ"א (אישקוב"א). מטטאט.

מוסף רש"י

אף ספרים לא התירר. לסט לשון אחר מון מלשון הקודש (לעיל ח:). פסקי פסקי. וכתלגוגות (ד"ה כד). וכתלגוגות. שטני פ"ק דיומא (יח). כל שעת הימים לא היה אוכל הסוס וכתלגוגות (ד"ה וסס). פרפחיני. ירק שקורין עורקקל"י (ססס). סלסלה. חפס והפך ממשומים של מורס (ססס). במזיזה. נשערו (דברים לב כד). וקא דרינא טונא. טעא מש"י (ד"ה כד).

רבינו חננאל

ואחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' (אלהים) ואת דוד מלכם. ואחריה תפלה [אחרית] בעבור, שגא' (והביאותים אל הר קדשי ושמותים בבית תפלותי ועלותיהם ובהיותם לרצון. אחר עבודה הוראה, שנאמר ובה תודה יכבדני. אחריהן ברכת כהנים, שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וגו' מלמד שעשה החטאת ואחר כך בירך את העם. אחר ברכת שלום, שגא' ואני אברכם, וברכת הקב"ה הוא שלום, שגא' ה' יצו לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. מיכן

ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה, שנאמר מי ימלא גבורות ה' וגו'. למי נאה למלא גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו. אמר ר' אבהו כל המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם. שנאמר אם אמר איש כי יבולע. ומתיב לך דומיה תהלה אלהים בציון, כלומר הדומיה היא תהילתך. סמא דכולא, משתוקא. מילה בסלע, ומשתוקא בתרתי. קראה על פה לא יצא. דאחאי זכירה וזכרה, כתיב הכא נזכרים ועשים, וכתיב התם כתוב זאת וזכרן בספר, ופרישנא זכור כפה מה שכתוב בספר. קראה תרגום, אוקימנא בשכתוב תרגום וקראה תרגום לא יצא. וכן שכן אם כתובה אשורית וקראה תרגום, דהיינו על פה. בכל לשון לא יצא. אבל קורין אותה ללעזות בלעז. ואוקמוה רב ושמואל בשכתובה בלעז יווני וקורין אותה ללעז יוני. ואותבינן עליהו, קראה גיפסית עברית עולמית מדיית בכל לשון לא יצא. ופרקינן לא דמיא מתניתין אלא לסיפא, גיפסית לגיפטים עיברית לעברים יוונית ליוונים יצא. אי הכי רב ושמואל לוקמה מתניתין בכל לעז. אין מתניתין כברייתא, ודרב שמואל בלמא איתמר ואליבא דרבין שמעון בן גמליאל דאמר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית, אמרו בלעז יוונית לכל כשר, דיוונית לרבן שמעון בן גמליאל כאשורית לתנא קמא היא. וקיימא לן כמתניתין וכפירושא דברייתא. וחלעז ששנע אשורית אציג דלא ידע מאי קאמרי יצא. מאי טעמא דהא איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא וכגון [נשים] ועמי הארץ דלא ידעין פירוש אחשרדפנים בני הרמכים(ם), אפילו הכי נפקין ידי חובתן. קראה סירוגין יצא. מ"י פסיק פסיק, כגון שקורא ומפסיק ביני ביני וחוזר ומתחיל במקום שפסק. סלסלה, פירוש הפוך בה והפך בה, כלומר התעסק בתורתך תמיד. מטטאט, [מכבד] שטכבדין בו הבית. יחבך, המשאוי שלך. ת"ר קראה סירוגין יצא, כדאמרין.

(א) נראה מזה קלם דמי' אחת היה לנצינו נגמ' דדוקא ע"ה הוא דלא ידעי פירוש של האשתתנים וז"ע.

הקורא למפרע פרק שני מגילה

יח.

אחר ישובו בני ישראל אחר ישובו לבית המקדש ובקשו הקב"ה ואת דוד מלכם: **וזכר תודה**. אחר זכיתה מן הודאה: **וירד מעשות הכעסא והעולה וגו': חדא מילתא היא**. אף הודאה עבודה של מקום הוא: **אסור לספר**. נקביעות נרכה: **למי שיכול**. ואין מי שיכול לספר את כולו לפיכך אין נראה לספר מדעמו אלא את מה שמקנו חכמים: **סיסופר** **לו כי אדבר**. הכי דריש ליה היסופר שזכו כולו כי ארצה לו דברי נבנה אם אמר לעשות כך כי יצולע: **סמא דכולא משתוקא**. מזכר כל הסממנין היא השתיקה שלא להרבות דברים

דאי סלקא דעתך לזכות קרי ליה יעקב א"ל. (ב) נראה דהכי נמי כתיב (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי ויקרא לו ה' שלום (שופטים ו) ומתרגמי' ופלא ולאי מ"מ יש לומר דהתם על שם הגס ועל שם השלום שאירע להן היו קוראין למזנה כן אצל הכס ליכא שום מעשה שזוכל לומר שז"י כן קראו יעקב אל ואס איתא שיעקב קראו אל הוי ליה לפרושי להדיא: נקוט

והשלמים אימא קודם עבודה לא ס"ד דכתיב וירד מעשות החטאת וגו' מי כתיב לעשות מעשות כתיב ולימרה אחר העבודה לא ס"ד דכתיב וזבח תודה מאי חיות דסמכת אחאי סמוך אחאי מסתברא עבודה והוראה חדא מילתא היא יומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכה דהקב"ה שלום שנאמר ה' יברך את עמו בשלום וכי מאחר ‏[[]^{6]} דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר שמעון הפקולי מאי הסדיר ‏[[]^{7]} שכחום וחזר וסדרום ‏[[]^{8]} מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה ‏[[]^{9]} דא"ר אלעזר מאי דכתיב ‏[[]^{10]} מי ימלא גבורות ה' ישימעי כל תהלתו למי נאה למלא גבורות ה' למי שיכול להשמיעי כל תהלתו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר ‏[[]^{11]} הסיסופר

לו כי אדבר אם אמר איש כי יכלע דרש ר' יהודה איש כפר גבורי ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב ‏[[]^{12]} לך דומיה תהלה סמא דכולא משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא ‏[[]^{13]} מלה בסלע משתוקא בתרין: קראה על פה לא יצא וכו': מנלן אמר רבא אתיא זכירה וזכירה כתיב הכא ‏[[]^{14]} והימים האלה נזכרים וכתיב התם ‏[[]^{15]} כתב זאת וזכרן בספר מה להלן בספר אף כאן בספר וממאי דהאי וזכירה קריאה היא דלמא עיון בעלמא לא סלקא דעתך ‏[[]^{16]} (דכתיב) ‏[[]^{17]} וזכור יכול בלב כשהוא אומר ‏[[]^{18]} לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים וזכר כפה: קראה תרגום לא יצא וכו': היכי דמי אולימא דכתיבה מקרא וקרי לה תרגום היינו על פה לא צריכא דכתיבה תרגום וקרי לה תרגום: אבל קורין אותה ללועזות בלעז וכו': והא אמרת קראה בכל לשון לא יצא רב ושמואל דאמרי תרווייהו בלעז יווני היכי דמי אולימא דכתיבה אשורית וקרי לה יוונית היינו על פה א"ר אחא א"ר אלעזר שכתובה בלעז יוונית וא"ר אחא א"ר אלעזר מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר ‏[[]^{19]} ויקרא לו אל אלהי ישראל דאי סלקא דעתך לזכות קרא ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מיבעי ליה אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל אלהי ישראל מיתבי קראה גיפסית עברית עילמית מדיית יוונית לא יצא הא לא דמיא אלא להא גי'גיפסית לגיפטים עברית לעברים עילמית לעילמים יוונית ליוונים יצא אי הכי רב ושמואל אמאי מוקמי לה למתני' בלעז יוונית לוקמה בכל לעז [אלא מתניתין כברייתא] וכי איתמר דרב ושמואל בעלמא איתמר ‏[[]^{20]} רב ושמואל דאמרי תרווייהו ילעז יווני לכל כשר והא קתני יוונית ליוונים אין לכולי עלמא לא איניהו דאמור כרשב"ג דתנן "רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית ולימרה הלכה כרשב"ג. אי אמרי הלכה כרשב"ג הוה אמינא הני מלי שאר ספרים אבל מגילה דכתיב בה ‏[[]^{21]} ככתבם אימא לא קמ"ל: והלועז ששמעו אשורית יצא וכו': והא לא ידע מאי קאמרי מדי דהוה אנשים ועמי הארץ מתקין לה רבינא אמו אן ‏[[]^{22]} האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן אלא מצות קריאה ופרסומי ניסא הכא נמי מצות קריאה ופרסומי ניסא: קראה סירוגין יצא וכו': לא הוו ידעי רבנן "מאי סירוגין שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה להו לרבנן דהוי עיילי פסקי פסקי דבי רבי עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין לא הוו ידעי רבנן מאי חלוגלוגות שמעוה לאמתא דבי רבי דאמרה ליה לההוא גברא דהוה קא מבדר פרפחיני עד מתי אתה מפור חלוגלוגך לא הוו ידעי רבנן מאי ‏[[]^{23]} סלסלה ותרוממך שמעוה ‏[[]^{24]} לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לההוא גברא דהוה מהפך במזייה אמרה ליה עד מתי אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי ‏[[]^{25]} השלך על ה' יהבך אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אוילנא בהדי ההוא טייעא וקא דרינא מונא ואמר לי שקול יהביך ושדי אנגמלאי לא הוו ידעי רבנן מאי ‏[[]^{26]} ושאטאיתיה במטאטא השמד שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לחברתה שקולי טאטאיתא וטאטי ביתא ת"ר קראה סירוגין יצא סירוסין

דברים כה יט ‏[[]^{27]} ויצב שם מזבח ‏[[]^{28]} ויקרא לו אל אלהי ישראל: בראשית לג כ ‏[[]^{29]} קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנזלים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הדימים האלה

כתבתם וכוננם בכל שנה ושנה אסתר ט כו ‏[[]^{30]} ויכתב בשם המלך אחשורוש וחתום בטבעת המלך וישלח ספרים ביד הרצים בסוסים רכבי הרבש והאשתתתנים בני הרמכים: אסתר ח י ‏[[]^{31]} סלסלה ותרוממך תבבדך כי תתקבצו: משלי ד ח ‏[[]^{32]} השלך על יי יחבך והוא יכלפלך לא יתן לעולם מוט לצדיק: תהלים נה כג ‏[[]^{33]} ושמתינו למורש קדש ואנכי מים וטאטאיתיה במטאטא השמד נאם יי צבאות: ישעיהו יד כג

ואוקמוה רב ושמואל בשכתובה בלעז יווני וקורין אותה ללעז יוני. ואותבינן עליהו, קראה גיפסית עיברית עולמית מדיית בכל לשון לא יצא. ופרקינן לא דמיא מתניתין אלא לסיפא, גיפסית לגיפטים עיברית לעברים יוונית ליוונים יצא. אי הכי רב ושמואל לוקמה מתניתין בכל לעז. אין מתניתין כברייתא, ודרב שמואל בלמא איתמר ואליבא דרבין שמעון בן גמליאל דאמר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית, אמרו בלעז יוונית לכל כשר, דיוונית לרבן שמעון בן גמליאל כאשורית לתנא קמא היא. וקיימא לן כמתניתין וכפירושא דברייתא. וחלעז ששנע אשורית אציג דלא ידע מאי קאמרי יצא. מאי טעמא דהא איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא וכגון [נשים] ועמי הארץ דלא ידעין פירוש אחשרדפנים בני הרמכים(ם), אפילו הכי נפקין ידי חובתן. קראה סירוגין יצא. מ"י פסיק פסיק, כגון שקורא ומפסיק ביני ביני וחוזר ומתחיל במקום שפסק. סלסלה, פירוש הפוך בה והפך בה, כלומר התעסק בתורתך תמיד. מטטאט, [מכבד] שטכבדין בו הבית. יחבך, המשאוי שלך. ת"ר קראה סירוגין יצא, כדאמרין.

עין משפט ונר מצוה

א (עור ל"ח סימן קטן):
ב (עור שם סימן קכן):
ג [שם סי' קכא]:
ד [שם סי' קכב]:
ה (ע"י תוספות לעיל ט. ד"ה פ"ח במגילה),
ו (לעיל ח:י)
ז ר"ה כו:
ח (ר"ה שם ע"ש מ"ר ג.)
ט [שי"ך במשנה לעיל ח.א].

תורה אור השלם

1. אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובא באחרית הימים:
2. והביאותים אל הר קדשי ושמותים בבית תפלותי ועלותיהם ובהיותם לרצון על מזבחי פי ביתי בית תפלה יקרא לכלי העמים:
ישעיהו נו ז
3. וזבח תודה יכבדני וישם דרך ארצו בישע אלהים:
תהלים ג כג
4. וישא אדון את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים:

1. ויקרא ט כב
2. וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם: במדבר י כו
3. ה' עז לעמו יתן ויברך את עמו בשלום: תהלים כט יא
4. מי ימלא גבורות ה' ישימעי כל תהלתו: תהלים קו ב
5. היספר לו כי אדבר אם אמר איש כי יכלע: איוב לו כ
6. לך דמיה תהלה אלהים בציון ולך ישלם נדר: תהלים סה ב
7. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הנפירים האלה לא יעברו מתוך היהודים ויבדקם לא יטו מורעם: אסתר ט כח
8. ויאמר יי אל משה פתב זאת וקורין בספר ושים באוני דחשע בי מחה אמתא את זכר עמלק מתחת השמים: שמות יז יד
9. וזכור זאת אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: דברים כה יז
10. והנה תהיה יי אלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר יי אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמנה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

14. ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל: בראשית לג כ
15. קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנזלים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הדימים האלה

כתבתם וכוננם בכל שנה ושנה אסתר ט כו ‏[[]^{16]} ויכתב בשם המלך אחשורוש וחתום בטבעת המלך וישלח ספרים ביד הרצים בסוסים רכבי הרבש והאשתתתנים בני הרמכים: אסתר ח י ‏[[]^{17]} סלסלה ותרוממך תבבדך כי תתקבצו: משלי ד ח ‏[[]^{18]} השלך על יי יחבך והוא יכלפלך לא יתן לעולם מוט לצדיק: תהלים נה כג ‏[[]^{19]} ושמתינו למורש קדש ואנכי מים וטאטאיתיה במטאטא השמד נאם יי צבאות: ישעיהו יד כג